

ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕРЕСА И ИДЕОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УЗБЕКСКОГО НАРОДА

PHILOSOPHICAL ASPECTS OF ENSURING NATIONAL INTERESTS AND IDEOLOGICAL SAFETY OF THE UZBEK NATION

Ж.Я.Яхшилик

Самарқанд давлат университети
Фалсафа кафедраси мудири
фалсафа фанлари доктори, профессор

М.А. Холмирзаева

Самарқанд давлат университети
Фалсафа кафедраси мустақил тадқиқотчиси

Аннотация:

В статье содержится ряд философских взглядов и предложений о национальных интересах узбекского народа и обеспечении его идейно идеологической безопасности.

Abstract:

The article contains a number of philosophical views and suggestions on the national interests of the Uzbek nation and ensuring its ideological security.

Ўзбекистон давлатининг олдида турган энг муҳим вазифалардан бирини мамлакатимизнинг миллий манфаатларини ҳимоя қилиш ҳисобланади. *Ўзбекистон халқининг миллий манфаати – бу ўзининг миллийлик ва умуминсонийлик хусусиятларига мос равишда мавжуд реалликда вужудга келган зарурий объектив ва субъектив омиллар талабларидан келиб чиққан ҳолда моддий ва маънавий жиҳатдан бирор бир фойда,наф кўриши мақсадида амалга оширадиган фаолиятлари тизимидир.* Бунинг ядросини ўзбек халқининг меҳнатсеварлиги, инсофлилиги, шукроналиги, баҳам кўриши ва адолатпешалиги каби бир қатор ахлоқий-маънавий фазилатлари ташкил қилади. Миллий манфаат – миллатнинг юксак ахлоқий-маънавий фазилатлари ва умуминсоний ахлоқ нормаларига таянмас экан, у ўзининг маънавий асосини йўқотиб, ички ва ташқи сиёсатда қонунийлик тамойиллари ижросининг заифлашувига олиб келади. Бу эса ўз навбатида миллий манфаатлар тизимини издан чиқариш билан тугалланади.

Глобаллашув шароитида Ўзбекистон халқининг миллий манфаатларини таъминлаш биринчидан, кенг маънода инсон манфаатлари, иккинчидан эса нисбатан тор маънода давлат манфаатлари сифатида, уларнинг ғоявий-мафкуравий хавфсизлигини таъминлаш ишларини йўлга қўйиш орқали амалга оширишга ҳаракат қилинмоқда.

Давлатимиз раҳбари Ш.М.Мирзиёев айтганидек: ” Бугун ҳаётимизнинг ўзи Конституциямизда ифодасини топган энг асосий мақсад – инсон манфаатларини ҳар томонлама таъминлаш масаласини долзарб вазифа қилиб қўймоқда. Инсон манфаатларини таъминлаш учун эса, аввало, одамлар билан, халқ билан мулоқот қилиш, уларнинг дарду ташвишлари, орзу-ниятлари, ҳаётий муаммо ва эҳтиёжларини яхши билиш керак”¹. Ана шу фикрга асосланган ҳолда, инсонларнинг манфаат ва

¹ *Мирзиёев Ш.М.* Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови// Унинг ўзи. Миллий тараққиёт йўлимизни катъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. Т.1. – Тошкент: ”Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – Б.114.

эҳтиёжларини билиш мақсадида, Президент ташаббуси билан халқ билан кенг қамровли мулоқотлар йўлга қўйилди. Барча туман, вилоятларда “ Халқ қабулхоналари” ташкил этилди. Ўтган уч йил 2017–2020 йилнинг март ойига қадар Президентнинг виртуал қабулхонасига фуқаролардан 3644701 та мурожаат келиб тушган бўлса, шуларнинг 3592502 кўриб чиқилган ².

Ўзбекистон халқининг манфаатларини ҳар томонлама ғоявий-мафкуравий хавфсизлигини таъминлаш борасидаги *биринчи* йўналиш бу – халқ билан очик мулоқот қилишни йўлга қўйишдан иборат. Бу йўналишдаги ғоявий-мафкуравий хавфсизликни таъминлашнинг асосини мулоқот олиб бораётган мутасадди раҳбарнинг ёлгон гапирмаслиги, бажариш имконияти бўлмаган нарсаларни ваъда қилмаслиги, ўзига берилган ваколотлар даражасида иш юритиши кабилар ташкил қилади. Ҳаётий тажрибадан шу нарса маълумки, мутасаддининг “ *халқнинг қўйинини ёлгон ваъдалар бериб пуч ёнгоққа тўлдирishi*” ҳар доим одамларни ғоявий-мафкуравий парокандаликка олиб келган ва давлат ҳокимиятига нисбатан ишончсизлик билан қараш каби ғоявий-мафкуравий онгни шакллантиришга замин ҳозирлаган.

Ўзбекистон халқининг манфаатларини ҳар томонлама ғоявий-мафкуравий хавфсизлигини таъминлаш борасидаги *иккинчи йўналиш* бу – уларнинг ҳаётий эҳтиёжлари учун зарур бўлган уй-жой, озиқ-овқат, кийим-кечак кабиларга бўлган манфаатларини таъминлашни ҳимоя қилиш ҳисобланади. Бу соҳада минглаб уй-жойлар қурилмоқда, озиқ-овқат, кийим-кечак кабиларга бўлган манфаатли эҳтиёжларини қондириш борасида салмоқли ишлар амалга оширилмоқда. Умуман олганда *хавфсизлик бу – бутун инсониятнинг нормал яшаши учун хавф соладиган табиий, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий, маънавий-маданий аҳамиятга молик бўлган хавф-хатарларнинг олдини олиш туфайли уларнинг барқарор ҳаёт кечиришини таъминлаш учун яратилган хавфсиз шарт-шароитларнинг муайян тизимидир*³. Унинг тур ва шакллари жуда кўп ва хилма-хлдир. Шулардан бири бу миллий маънавий хавфсизлик ҳисобланади

Бунда, **миллий-маънавий хавфсизлик** – миллий маънавиятнинг барқарор тараққий қилиши учун шарт-шароит, вазият, имкониятларнинг мавжудлиги, унинг ўзига хослигига зид бўлган турли маънавий, руҳий, ахлоқий ва эстетик таҳдидлардан ҳимояланганлиги ва миллий маънавиятнинг умуммиллий тараққиётнинг табиий эҳтиёжи ва амалиётга айланганлик салоҳиятини, **ғоявий-мафкуравий хавфсизлик** эса шахс, миллат, жамият, давлатнинг хилма-хил шаклларда намоён бўладиган ғоявий-мафкуравий тажовузлар, турли мафкуравий марказларнинг бузғунчилик таъсиридан ҳимояланганлик даражасини тавсифловчи тушунча ҳисобланади.

Фалсафий жиҳатдан ғоявий-мафкуравий хавфсизлик деганимизда, миллий ғоя ва миллий мафкуранинг миллатни заифлаштиришга қаратилган ташқаридан кириб келувчи ҳар қандай ёвуз ғоялар ва мафкураларга нисбатан кучлилиги, миллий онг, дунёқарашни улар таъсиридан ҳимоя қилиши ва миллий манфаатларни тараннум этишда ҳамда унинг амалиётда намоён бўлишини таъминлай билишдаги катта салоҳияти назарда тутилади. Бунга эришиш ҳам юксак даражада ривожланган маънавиятга боғлиқ ҳолда кечади.

Қайсиким, миллий-маънавий хавфсизлик миллий хавфсизлик механизми занжирдаги халқаларнинг ҳаракатга келишини таъминловчи асосий омиллардан бири бўлса, ғоявий-мафкуравий хавфсизлик эса ушбу омилни амалга ошириш воситаси бўлиб хизмат қилади.

Ўзбекистоннинг миллий манфаатларининг ғоявий-мафкуравий хавфсизлигини таъминлаш, уларни ҳар хил мафкуравий таҳдид, хавф-хатар ва тажовузларнинг олдини олиш воситаси эканлиги қуйидагилар билан ифодаланади.

1. Миллий онг, дунёқараш, руҳият ва қалбда миллий ғоявий-мафкуравий хавфсизликни таъминлаш миллат вакилларида миллатни асраш ва ривожлантиришнинг асосий шarti эканлиги англаб етилмас экан, унга эришиб бўлмайди.

2. Миллий ғоявий – мафкура қарор топмаган жойда сиёсий беқарорлик юзага келади. Уруш келиб чиқади, бунга, асло, йўл қўйиб бўлмайди.

3. Миллий ғоявий –мафкуравий онги шаклланмаган, қашшоқ миллатда ўз ватанини ҳимоя қилишга куч-қудрат етмайди. Бундай миллат вакиллари ўз ватанига хоинлик қилишдан ҳам

² Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 24 январь 2020 йил// <https://president.uz/uz>

³ *Мухаммадиев Н.Э.* Ўзбек халқининг миллий ғоя ва мафкураси. Монография, – Т.: Тошкент ПТИ, 2018. –Б.228.

қайтмайди. Унга ҳамма жой ватандай кўринаверади, ўз манфаатини ҳамма кадриятлардан устун кўйиб яшайдиган беватан инсонлардир.

4. Ватанни ҳар қандай ёвуз кучлардан ҳимоя қилиш, унинг чегаралари мустаҳкам бўлишига ўз ҳиссасини қўшишга интилувчи инсонларда миллий ғоявий-мафкуравий онгги кучли бўлиши керак. Бугун дунёдаги тараққий қилган мамлакатларнинг жаҳондаги турли мамлакатлардаги юксак интеллектуал салоҳиятли олимлар ва мутахассисларни —ўғирлаши анъанага айланган. Улар бундай олимлар ва мутахассисларга барча моддий имкониятларни вужудга келтириш, техник ва технологик шарт-шароитларни яратишга ваъда бериб, уларни ўз мамлакатларига олиб кетишга муваффақ бўлмоқдалар. Улар бу фаолиятлари билан, бир томондан, ана шундай кадрларни тайёрлашга кетадиган маблағ ва вақтни тежашга эришиб, тайёр олим ва мутахассисларни қўлга киритмоқдалар; иккинчи томондан, мамлакатларни интеллектуал жиҳатдан заифлаштиришга ва охир-оқибатда ўзларига қарам қилишга интилмоқдалар.

Бундай шароитда юксак маънавиятга, ўз миллати ва Ватанини севиш руҳиятига эга бўлган инсонлар моддий бойлик эвазига ўзга мамлакатларга кетишдан ўзларини тиядилар. Бунга ҳам юксак маънавиятлиларгина амал қилиши мумкин. Маънавияти қашшоқлашган, ўзга ғоя ва мафкураларнинг алдовига учган инсонлар эса ўзгаларнинг таклифларига мойиллик билдирадидлар. Шуни ҳам ҳисобга олиш керакки, бошқа мамлакатларга кетиб, ўзи ва ўз мамлакатига манфаатлар келтирадиган интеллектуаллари ҳам борки, бу умуммиллий тараққиёт учун аҳамиятлидир. Шу маънода қандай бўлишидан қатъи назар, ўз интеллектуаллар маънавий юксаклигини таъминлаш миллий тараққиётнинг зарурий шarti бўлиб қолмоқда⁴

Шундай қилиб, ғоявий-мафкуравий хавфсизликни таъминлаш жамият маънавий ҳатида бўшлиқ пайдо бўлишининг олдини олиш, ўзининг пировард мақсадларига мос ва унга хизмат қиладиган ғоялар тизимини шакллантириш, уни муттасил мустаҳкамлаб бориш, фуқароларда мафкуравий иммунитетни ошириш орқали зоҳир бўлади.

Ўзбекистон Республикасида миллий-маънавий, ғоявий-мафкуравий хавфсизликни таъминловчи ички омил – жамиятнинг сиёсий-ижтимоий, ахлоқий ва маънавий салоҳиятидир. Бундан ташқари, мафкуравий хавфсизлик халқимизнинг асрий анъаналари, тили, дини, маънавияти ва миллий ривожланишига хизмат қилувчи умуминсоний кадриятларга асосланади. Шунингдек, давлат идоралари, жамоат ташкилотлари ва уюшмалари, маданий-маърифий муассасалар томонидан амалга оширилаётган тарбиявий ишлар, маънавий-маърифий тадбирлар тизими мафкуравий хавфсизликни таъминлашнинг зарурий шартидир.

Мамлакатимиз мафкуравий хавфсизлиги илмий асосланган ижтимоий сиёсатга, ҳуқуқий маданиятга, жамиятнинг маънавий етуклиги ва демократиялашувига узвий равишда амалга ошириладиган ғоявий тарбияга таянади.

Бунинг учун мамлакатимиз ёшларининг ўзбек халқининг миллий манфаат ва эҳтиёжларини таъминлашдаги ғоявий-мафкуравий хавфсизлигини таъминлаш борасидаги саводхонлигини ошириш учун “Миллат ва манфаат”, “Миллат ва эҳтиёж”, “Миллат, миллий манфаат ва ғоявий-мафкуравий хавфсизлик” каби рисоаларни тайёрлаш ва шу асосда оммавий ахборот воситалари орқали тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бориш мақсадга мувофиқдир. Зеро, миллий манфаатларимизнинг устуворлигини таъминлаш йўлида жамиятимиз, давлатимиз ва фуқароларимизнинг мафкуравий хавфсизлигини таъминлаш – давлат сиёсатининг таркибий қисми ҳисобланади.

⁴ *Отамуродов С.* Глобаллашув ва миллий-маънавий хавфсизлик. –Т.: Ўзбекистон, 2013. –Б.193–196.